

Date: 7thDecember-2024

YEVRIPIDNING “MEDEYA” TRAGEDIYASI AYOL OBRAZI.

Muxtaram Mutalibova

Farg‘ona davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Yevripidning “Medeya” tragediyasidagi obrazlar, xususan, Medeya obrazining murakkabliklari va qahramonlar haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Tragediya, konflikt, kechinma, mifologiya, ramziylik.

Qadim-qadimdan ayol go‘zallik, ezgulik, mehr-muruvvat, bag‘rikenglik kabi bir qator ezgu tushunchalar sohibi sifatida tasavvur qilinadi. Biroq uning quyosh qalbi olovga aylansa, dunyoga o‘t ketishi ham rost gap. Shu sababdan bo‘lsa kerak dunyo faylasuflari barcha bilimlarni egallagani holda ayol olamini tushunolmay o‘tganlarini hayrat bilan bayon etadilar. “Medeya” tragediyasining bosh qahramoni Medeya obrazi ayol olamining murakkab jihatlari tasvirlanganligi bilan ajralib turadi. Sababi Medeya o‘zida muhabbat va nafrat, jasorat va qasoskorlik, do‘stlik va dushmanlik kabi qarama-qarshi tushunchalarni aks ettirgan murakkab xarakterdir.

Har qanday ayol o‘ziga nisbatan suyuqli insonudan doimo e‘tibor talab qiladi. Ularga davomiy ravishda mehr berilib, ma‘lum vaqtdagina bu holat to‘xtab qolsa u o‘zini keraksiz, ortiqcha his qila boshlaydi. Biz buni Medeya obrazi misolida his qilishimiz mumkin. U Yasonni xiyonatini bilgan ondanoq boshqa qiyofaga kirishni boshlaydi, u o‘zini Yasonga nisbatan keraksizdek his hiladi. Aslida ham Yason boylik, mol-mulkni deb o‘z oilasi, farzandlari, ayolidan voz kichadi. Asarda Yason birmuncha bosiq, beg‘am kishi sifatida tasvirlanadi, Medeya esa har bir ayolda kuzatilgani kabi sho‘x, shaddod hamda xalqimiz iborasi bilan aytganda “ushlagan joyini kesadigan” yani maqsad qildimi, oxirigacha boradigan shaxs sifatida tasvirlangan. Aslini olganda ham ayollar o‘z orzu-istaklariga yetishish uchun har qanday yo‘lda sabrli, kuchli iroda sohibalari ekanliklarini isbotlashadi.

“Medeya” tragediyasida Medeya orqali ayol shaxsi va uning ichki olamida ro‘y berayotgan hissiyotlarni ham ko‘rsatib berishga harakat qilingan. Asar mohiyati va voqealar rivoji esa uning janriga ham bevosita bog‘liq. Ayol obrazi yordamida shavqatsizlik, qahramonlarning fojeali taqdiri ko‘rsatib berilaadi. Aslini olganda ham tragik asar ma‘lum bir fojeali voqea asosida yaratiladi.

Asarda hamma narsa o‘tkinchi degan g‘oya ham ilgari suriladi, chunki muhabbatni deb Medeya qancha narsadan voz kechmadi deysiz, u shu bilan barobarida o‘zligini ham yo‘qotib qo‘ydi. Tragediyani muhabbat va nafrat dostoni desak ham bo‘ladi. Avval muhabbat paydo bo‘ldi, keyin esa nafrat. Bunga birinchi galda boylikka ruju qo‘yishlik sabab bo‘ldi. Asarda Medeya o‘z sevgisiga munosib javob ololmagani va o‘z intiqomini yenga olmagani uchun o‘zi ham, o‘zgalar ham va hatto farzandlar ham qasosning qurboni bo‘lishdi.

Date: 7thDecember-2024

Tragediyada Medeyaning qalbida qasos o‘ti hukmron,lekin shunda ham Medeya aqli ayol qilib tasvirlangan.Bunga misol tariqasida quydagi jummalarni keltirishimiz mumkin:

Madorsiz qoladurg‘on bo‘lsam mabodo,
Qismatim sho‘r ekan,deya qilich tutaman
Va ro‘y rost qilajakman ularni bismil,
Bul g‘arazdan qaytmagayman,robbano shohid,
Ko‘zimga tik boqsa hamki mash‘um Azozil...

Medeya erining xiyonatidan keyin olamda o‘zini yolg‘iz his etadi (aslida ham uning eri Yason va farzandlaridan boshqa yaqini qolmagan edi),lekin shunga qaramay har kim qilmishiga yarasha javob berishi kerak dera eri Yasondan (farzandlarini o‘ldirish orqali – shu bilan u erini vijdon azobida qiynalishini xohlagan),podshoh Kerontdan va uning qizidan qasos oladi.Medeya Yasondan birorta ham zurriyot qolmasligini istagan edi,farzandlarini o‘ldirish bilan birga Medeya Yasonni bir umrga baxtiqaro qiladi.

Shuni ham aytib o‘tishni lozim topdikki,tragediyada yunon mifologiyasining ta‘sir jihatlarini ham ko‘rish mumkin.Medeyaning bobosi Xelios(Quyosh) yuborgan ikki ajdaho qo‘shilgan arava osmonga ko‘tariladi.Uning oyoqlari ostida esa Yason ko‘ra olmagan,suyukli farzandlari bor edi.Ajdarholarni jahl timsolida ya‘ni jahl kelganda aql ketadi maqoliga mos ravishda ramziylikka olish mumkin.

Xulosa qilib aytganda,Medeyani intiqom sohibasi,ayollar xarakterini,ichki olamini ochib bergan shaxs va Mahkam Mahmudov iborasi bilan aytganda:”Nafratga aylanga muhabbat” sohibasi deyishimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.B.Jalilov.”O‘zbek dramaturgiyasida poetika masalalari”.
- 2.M.Mahmudov “Nafratga aylangan muhabbat”.
- 3.D.Quronov “Adabiyotshunoslik lug‘ati”.
- 4.Tojimatova, Z. (2020, December). BIOGRAPHICAL FEATURES IN LYRIC IMAGE.

